

Opiskeluhuollon haasteet hallintaan

**TYKS-alueen
kokeilutoiminta**

3. VIP-kinkarit 8.3.2021

Aikataulu

Tavoitteet

13.45 **Tekniikan tarkastus**

14.00 **Opiskeluhuollon haasteet hallintaan**

Casetyöskentely -
interventiot käytännössä

Suvi ja Merja

Monialaisen yhteistyön sudenkuopat ja
hyvät käytännöt

Päivi Petrelius:

Systeeminen työote ja käytännön
esimerkkejä toiminnasta

15.30 **Koulutus päättyy**

Kertaat ja päivität tietojasi

- toimivasta monialaisesta yhteistyöstä haastavissa tilanteissa
- Näyttöön perustuvista interventioista
- Systeemisestä työotteesta lasten, nuorten ja perheiden tukena

Kohderyhmä: Kuntien kasvatus-, opetus- ja opiskeluhooltohenkilöstö ja muut kiinnostuneet,
Konsultaatio-koulutukseen osallistuvat tiimit

VIP-kinkerit!

iltapäivisin klo 14-15.30

Vaativa erityinen tuki
Vip-kehittämistoiminnan
helmet
9.12.2020

Opiskeluhuollon raamit
ja rivitanssi
21.1.2021

Opiskeluhuollon
haasteet hallintaan
8.3.2021

Monialainen yhteistyö
ja perhekeskukset -
totta vai tarua?
8.4.2021

Sijoitettujen lasten ja
nuorten koulunkäynnin
tukeminen -
kokemuksia
ja kokeiluja
6.5.2021

- VIP-kehittämistoiminta pähkinäkuoressa ja työtämme tukevat helmet
- Reitit verkkoviidakossa - mistä löydät tietoa:
 - Kouluakäymättömyydestä
 - Sijoitettujen lasten koulunkäynnistä ja
 - Toiminta-alueittain järjestettävästä opetuksesta
- Tarkastelussa omat, koulun ja kunnan käytänteet vaativaa erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten tukemisessa

- Kertauskurssi ja päivitys opiskeluhuollosta
- Vinkit ja linkit
 - Opiskeluhuollon kehittämiseen
 - verkostoyhteistyöhön,
 - hyvän kokouksen elementtien rakentamiseen
- Tarkastelussa omat, koulun ja kunnan hyvät käytänteet ja kehittämisen kohteet opiskeluhuollossa ja monialaisessa yhteistyössä
- Ideoita, innostusta ja iloa omaan työhön

- Interventiot käytännössä
- Monialaisen yhteistyön sudenkuopat ja niiden selättäminen
- Systeminen työote ja käytännön esimerkkejä toiminnasta (Päivi Petrelius)

- Luonnos**
- Lapsiperhepalvelujen kehittämisen painopisteet (X X)
 - SISOTE -yhteistyön varmistaminen
 - Tietoisku Sote-akatemiasta (Jaanet Salminen)

- TOP Tuki oikeasta paikasta - hankkeen päänostot koulunkäynnin näkökulmasta (Petra Ahonen ja Marketta Raivio)
- VIP-verkoston ja konsultatiivisen työn mahdollisuudet monialaisen työn vahvistamiseksi

Käsite	Määritelmä
Inklusio	Kaikki oppilaat käyvät koulua yhdessä ja yhteinen opetus on järjestetty oppilaiden yksilöllisten edellytysten mukaisesti. Jokainen oppilas ja henkilökunnan jäsen tuntee olevansa hyväksytty ja arvostettu yhteisössään. Inklusiivisessa koulussa sekä käytänteet, asenteet ja uskomukset tukevat inklusion toteutumista.
Lähikouluperiaate	Lähikouluperiaate tarkoittaa sitä, että oppilas voi käydä lähikouluaan eli sitä koulua, jonka oppilaaksi hän asuinpaikkansa perusteella kuuluu. Tuki annetaan oppilaalle ensisijaisesti omassa opetusryhmässä ja koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei oppilaan etu tuen antamiseksi välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun.
Opiskeluhoolto	Yhteinen termi termeille oppilas- ja opiskelijahuolto
Moniammatillinen yhteistyö	saman toimialan ja saman sektorin eri ammattiryhmien välistä yhteistyötä.
Monialainen yhteistyö	Eri sektoreiden ja toimialojen välistä yhteistyötä.
Ehkäisevät, perustason palvelut	Ongelmia ja sairauksia ehkäisevät palvelut, suojaavien tekijöiden vahvistaminen. Esimerkiksi varhaiskasvatus, koulu ja opiskeluhoolto
Korjaavat, erityistason palvelut (sairaudet ja sosiaaliset ongelmat)	Terveystenhuollon erikoispalvelut ja kuntoutus sekä sosiaalihuollon erityispalvelut. Esimerkiksi erikoissairaanhoido ja lastensuojelu
Näyttöön perustuvat käytännöt	Näyttöön perustuvilla käytännöillä (NPK) tarkoitetaan opetusmenetelmiä, joiden vaikuttavuus ja tehokkuus on tutkittua. Näyttöön perustuviksi käytännöiksi voidaan kutsua sellaisia menetelmiä, jotka läpäisevät tiukat laadulliset, määrälliset ja tunnistettujen vaikutusten kokoon liittyvät kriteerit. Kriteerit varmistavat, että menetelmiä hyödyntämällä oppimistuloksia voidaan merkittävästi parantaa. Näyttöön perustuvien käytäntöjen tutkimus painottuu kokeellisiin tutkimuksiin, sillä ne soveltuvat parhaiten syy-seuraussuhteiden osoittamiseen, joka on olennaista tuen keinojen vaikuttavuuden tutkimisessa). Tutkimukset voidaan toteuttaa ryhmätutkimuksena tai yksittäistapaustutkimuksena.
Toissijainen lähde: NMI	
Tutkiva opetus	Yksilöllisen tuen suunnittelun ja toteuttamisen periaate on hyvin lähellä interventiotutkimuksen periaatteita. Aluksi tunnistetaan täsmällisesti oppimisessa ilmenneet vaikeudet ja tehdään tietoon perustuva oletus vaikeuksiin vaikuttamisen keinoista. Tuen vaikuttavuutta arvioidaan tuen aikana, ja arvioiden perusteella tukea tarvittaessa muokataan ja muutetaan. Tällaista toimintatapaa voi kutsua tutkivaksi opetukseksi. Selkeä tavoite tuelle ja tuen johdonmukainen toteuttaminen on tärkeää. Lisäksi tuen vaikutuksia, kehitystä, on seurattava systemaattisesti. Opetuksessa voi näin syntyä uusia käytäntöjä, joita voidaan myöhemmin tutkia kokeellisen tutkimuksen keinoin. Oppimisen ongelmien pitkittyessä vaikeudet usein vyyhteytyvät ja laajenevat motivaatioon, oppimiseen liittyviin tunteisiin, ja minäuskomuksiin. Siksi erityisesti lapset, joilla on oppimisen vaikeuksia, tarvitsevat tutkimuksellisesti ja teoreettisesti mahdollisimman perusteltua tukea.
Interventio	Interventio-ohjelman tavoitteet voidaan jakaa karkeasti kahteen osaan: toisissa interventio-ohjelmissa pyritään ehkäisemään oppimisvaikeuksien syntymistä ja toisissa tavoitteena on oppimisvaikeuksiin liittyvien oppimispulmien lieventäminen. https://blogs.helsinki.fi/thinkmath/tietopalvelu/interventio/erityispedagoginen-interventio/ Toimenpide jolla pyritään vaikuttamaan yksilön tai ryhmän terveydentilaan tai käyttäytymiseen. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=ltt01376

Yksilökohtaisen opiskeluhuoltotyön toimintamallien ja käytänteiden tarkistuslista	Kunnossa	Osittain kunnossa	Vaatii huomiota
1. Opiskeluhuollon ammattilaiset ja heidän tehtävänsä tunnetaan hyvin yhteisössä			
2. Opiskeluhuollon ammattilaisten työnjako on selkeä ja yhteistyö toimii esimerkiksi kirjauksissa.			
3. Oppilashuoltoryhmän jäsenet tuntevat salassapitosäännökset. Tietojen luovutusta koskevat käytänteet on linjattu kunnassa. *			
4. Oppilaat ja huoltajat ovat tietoisia omista oikeuksistaan, oppilashuollon luottamuksellisuudesta ja tietojen luovutukseen liittyvistä käytännöistä			
5. Oppilaan ja huoltajan kuuleminen ja asiantuntijuus omissa asioissa on kiistatonta			
6. Koulun henkilöstöä on tuetaan ja koulutetaan säännöllisesti ottamaan huoli puheeksi ajoissa			
7. Opiskeluhuollon resurssit ovat riittävät ja omavalvonta tuottaa perusteltua tietoa päätöksenteon tueksi.			

* [Ohjeistus oppilashuollon salassapitoon.pdf - Google Drive](#) (Vantaan kaupunki)

Huolenaiheita

Vanhempien alkoholinkäyttö, lapsen pahoinpitely eli huoli lapsen kehitystä vaarantavista olosuhteista

Vanhempien mielenterveysongelmat

Huoli lapsen huolenpidon tai hoidon puutteesta

Huoli lapsen omasta toiminnasta, joka voi olla vaaraksi hänelle itselleen tai muille

Poissaolot koulusta eivät yksistään ole syy lastensuojeluilmoitukseen

Toistuva haastava käyttäytyminen

Epäasianmukainen pukeutuminen (ei esim. talvivaatteita)

Liiallinen vastuunkanto ikään ja kehitystasoon nähden

Nälkäisyys sekä sairaalloinen ylipaino

Lapseen/nuoreen kohdistuva väkivalta tai seksuaalinen hyväksikäyttö, perheväkivalta

Lapsen/nuoren itsetuhoinen käytös, päihteiden käyttö, käytösongelmat

Lapsen/nuoren vetäytyminen, ahdistuneisuus, masentuneisuus

Korkean konfliktin erot ovat kaikille osapuolille, ja erityisesti lapsille tuhoisia.

Tällaisten erojen vaikutuksille altistuminen on luokiteltavissa fyysiseen tai seksuaaliseen pahoinpitelyyn tai muuhun kaltoinkohteluun verrattavaksi tilanteeksi.

Tutkimusten perusteella tällaiset erot voivat aiheuttaa lapsille traumatisoitumista, stressiä, masennusta, eristymistä, oppimisvaikeuksia, itsemurha-alttiutta, aggressioita ja muuta itseä vahingoittavaa käyttäytymistä.

Casetyöskentely

Case 1

Ahdistusoireileva
yläkouluikäinen oppilas.
Itsetuhoinen.

Nuori viiltelee itseään, saa
paniikkikohtauksia ja kokee
itsensä arvottomaksi.

Hän ei ole ollut koulussa yhtään
kokonaista viikkoa tänä
kouluvuonna ja on siirtynyt
erityisen tuen piiriin.

Tilanne on raskas perheen
muille lapsille, ja toinen
vanhemmista on ollut jo
sairauslomalla
hoitouupumuksen takia.

**Vaikeimmin oireilevien lasten ja
nuorten hätään on vastattava
ensin.**

Koulu

- Opetuksellinen tuki

Sosiaalipalvelut

- Perhetyö

Terveyspalvelut

- Vapaaksi viiltelystä
-omahoito-ohjelma
- 10 kerran vertaisryhmä (täynnä)
- Mielialalääkitys

Case 2

HELSINGIN Koskelassa paljastui joulukuun alussa teinipojan surma.

Syytteessä 16-vuotiaan murhasta on kolme vuonna 2004 syntynyttä poikaa.

Kaikkia murhasta syytettyjä syytetään myös uhrin pahoinpitelyistä, jotka tapahtuivat marraskuussa 2020.

Uhri oli syyttäjän mukaan hiljainen ja sosiaalisia tilanteita välttelevä henkilö, joka oli ollut lastensuojelun asiakas jo usean vuoden ajan. Uhria oli kiusattu rankasti kouluaikanaan.

Kaksi syytettynä olevaa poikaa olivat hänen ainoita kavereitaan. Väkivallasta huolimatta uhri palasi syytettynä olevien seuraan kerta toisensa jälkeen.

Vaikeimmin oireilevien lasten ja nuorten hätään on vastattava ensin.

Koulu

Sosiaalipalvelut

Terveyspalvelut

Poliisi esiselvittää lastensuojelun ja koulun toimia.

**Mitä koulussa pitää tehdä,
jotta otsikot eivät toistuisi?**

**Valitkaa toinen "Case" ja hänen näkökulmansa.
Pohtikaa *matalan kynnyksen palveluiden rakenteita,
toimintamalleja ja käytänteitä.**

1. Mikä toimii hyvin? 2. Mitä kehittäisitte?

***varhaiskasvatus, koulu ja opiskeluhuolto**

10 min, kirjaukset padlettiin

<https://padlet.com/suvisankinen/matalankynnyksenpalvelut>

Interventiot käytännössä

SUOJATEKIJÄT**RISKITEKIJÄT****Sisäisiä
tekijöitä**

Fyysisestä terveydestä huolehtiminen
Kyky sanoittaa ja ilmaista tunteita
Kyky ratkaista ongelmia ja ristiriitoja
Mieltä askarruttavista asioista puhuminen
Kyky luoda ja ylläpitää ystävä- ja kaverisuhteita
Itsensä toteuttaminen mm. harrastusten kautta
Itsensä arvostaminen ja hyväksyminen
Hyväksytyksi tulemisen tunne
Perimä
Varhaiset ihmissuhteet

**Ulkoisia
tekijöitä**

Koulussa käyminen, opiskelu ja työnteke
Perhe, ystävät ja läheiset ihmiset
Turvaverkon jäsenten tuki ja hyvät suhteet turvaverkon ihmisiin
Kyky uskaltaa ja osata hakea apua ajoissa auttamispalveluista
Turvallinen kasvuympäristö
Vanhempien työ ja toimeentulo
Kuulluksi tuleminen

Itsetunnon haavoittuvuus
Huonot suhteet kavereihin, vanhempiin, läheisiin
Eristäytyminen ja vieraantuminen tutuista ihmissuhteista
Avuttomuuden tunne
Huonommuuden tunne
Biologiset tekijät, kehityshäiriöt
Sairaudet

Erot ja menetykset
Väkivalta, kiusaaminen
Alkoholin tai muiden päihteiden käyttö
Syrjäytyminen
Haitallinen elinympäristö
Työttömyys tai sen uhka
Psyykkiset häiriöt
Hyväksikäyttö

Alaikäisten väkivalta on hälyttävä merkki eriytymisestä, sanovat asiantuntijat

– ”On myllättävä se, miten kouluissa kohdellaan ihmisiä”

Honkatukian mielestä nykyisessä kärjekkäässä keskusteluilmapiirissä ajaudutaan väärille poluille, kun syitä haetaan maahanmuuttajataustaisten kulttuurista tai muista ominaisuuksista. Vähemmälle pohdinnalle jää, millaiset kehityskulut johtavat maahanmuuttajien heikkoon asemaan ja eriarvoistumiseen.

”Yhteiskuntaan kiinnittymisessä on mennyt jotain pieleen.”

TUTKIJA Päivi Honkatukia huomauttaa, että rikollista tekoa edeltävät usein kielteiset kokemukset kuten syrjintä, kiusaaminen tai kaltoinkohtelu.

NUORISOPOLITIikkaan erikoistunut tutkija Katariina Mertanen Helsingin yliopistosta kääntäisi katseen peruskouluun ja palauttaisi sinne resursseja.

”On myllättävä se, miten kouluissa kohdellaan ihmisiä. Peruskoulujärjestelmää on muutettava siten, että se on aidosti yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa vahvistava.”

Nuorten syrjäytymisen ehkäisyä ja palveluiden poliittista ohjausta tutkinut Mertanen sanoo, että auttamisjärjestelmien ongelmana on liika yksilökeskeisyys ja lyhytaikaisuus.

Interventiot - toimenpiteet, joilla pyritään vaikuttamaan oppimiseen, koulunkäyntiin, terveydentilaan

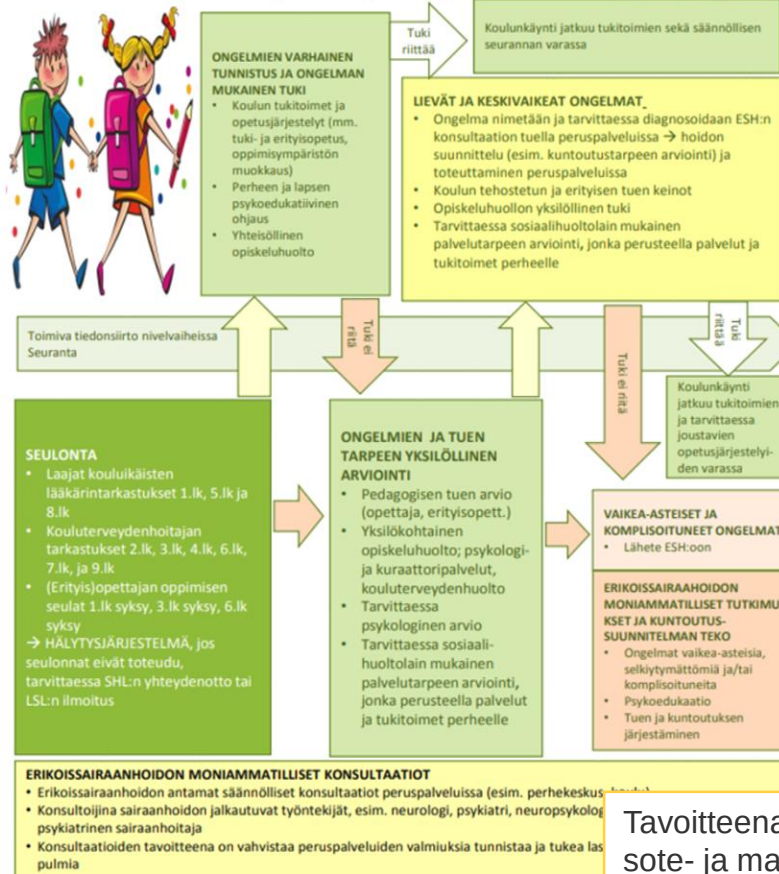
	Pedagoginen interventio	Koulunkäyntiin liittyvä interventio	Terveydentilaan liittyvä interventiot
Alkutilanteen toteaminen ja suunnitelman tekeminen	Luki-interventio: - Ryhmäseula vuosiluokan luokalle/luokille - Ryhmän kokoaminen ja harjoittelusuunnitelman tekeminen (max 10 oppilasta) - Tavoitteen asettaminen (esim. lukunopeus kehittyy neljän viikon aikana 10 sanaa/90s) - Riittävä harjoittelumäärä, sopiva taso (positiivisen palautteen mahdollistaminen), riittävän usein	Vuorovaikutustaitojen interventio - Opettajan/opettajien nostamat huolet oppilaista, joilla aggressiivista tai vetäytyvää käytöstä - Yhteys huoltajiin ja ryhmästä kertominen (minkä tuntien aikana toteutus ja kuinka usein, liittyykö kotitehtävää/keskusteluaiheita kotiin) - Tavoitteen asettaminen (esim. Oppilas tunnistaa itsestään, milloin tilanne alkaa suututtaa -> osaa kertoa aikuiselle) - Ryhmäkoko 2-4 lasta	Unirytmiiin liittyvä interventio - Opiskeluhoitoryhmän tietoon on tullut hyvinvointikyselyn perusteella, että useampi oppilas oireilee päivän aikana liian vähästä unimäärästä johtuen - Yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä suunnitellaan unirytmiiä seuraava interventio koko luokalle - Tavoitteena, että oppilaat (ja huoltajat) tulevat tietoisiksi unen määrään ja laatuun liittyvistä seikoista - Määritellään seurantajakson pituus
Suunnitelman toteutus	- Työnjako aikuisten kesken (opettaja, erkka, ohjaaja, huoltaja) - Vuorovaikutus, kannusteet, seuranta	- Työnjako aikuisten kesken (kuraattori, koulupsykologi, erityisopettaja, opettaja, ohjaaja, huoltaja) - Miltä oppitunneilta pois, miten oppitunnin sisältö hoidetaan, voidaanko interventio "laskea" oppiaineen sisälle	- Työnjako aikuisten kesken (kouluterveydenhoitaja, opettaja, huoltaja) - Millä oppitunneilla unipäiväkirja täytetään - Annetaanko erityistä palautetta interventioon liittyen → seurataan aktiivisuutta oppitunneilla/läksyjen tekemistä
Arviointi ja jatkon päättäminen	- Jakson jälkeinen mittaus - Eriyttämisen jatkossa - Jatketaanko tai muokataanko interventiosuunnitelmaa Kartoituksista interventioihin	- Jakson jälkeinen tsekkaus esim. Wilma-merkintöihin, kotipalautteeseen, opettajapalautteeseen, saatuihin kannustepalautteisiin - Oliko jakson pituus sopiva esim. 2x/vk, 10 vkoa - Miten tilannetta seurataan? Martti-ryhmä	- Jakson jälkeen kysytään palautteet huoltajilta, oppilailta ja opettajilta - Onko tarpeen jatkaa yksilöllisemmin muutaman oppilaan kanssa Lyhyt unipäiväkirja Kouluikäisen mielenterveysongelmien tuki ja hoito perustason palveluissa

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Teemme yhdessä lasten, nuorten ja perheiden hyvää arkea

Koululaisen oppimisen ja kehityksen pulmien tunnistaminen ja tuki

Tavoitteenamme oli uudistaa palvelujen rakenteita sote- ja maakuntaudistuksen linjausten mukaisesti.

Suunnittelemme palveluiden ohjausta ja johtamista sekä loimme uusia työskentelytapoja, jotka perustuvat tutkimustietoon ja hyvin suunniteltuihin integroituihin toimintamalleihin.

Oppimisen ja kehityksen pulmien tunnistaminen ja tuki

PKS LAPEn Oppimisen ja kehityksen pulmat työryhmä koostui lastenpsykiatrian, astenneurologian, neuvolan, koulun ja opiskeluhoitoon sekä kuntoutuksen ammattilaisista. Työryhmä kehitti palvelu-uudistuksen, jonka tavoitteena on ehjää oppimispolkua ja syrjäytymisen ehkäisy. Tavoitteena on ongelmien varhaisessa tunnistamisessa ja tukemisessa, joka toteutuu peruspalveluissa tiiviillä ja tarpeen mukaisella yhteistyöllä erikoissairaanhoidon ja sosiaalihuollon kanssa.

Monitoimijaiset konsultaatiot

Lievät ja keskivaikeat oppimisen ja kehityksen pulmia ei aina tunnisteta, tai ne tunnistetaan liian myöhään, jolloin tukitoimet eivät kohdenna oikea-aikaisesti. Lasten, erityisesti, kuten varhaiskasvatuksessa ja koulussa, kaivataan konsultaatioita esim. diagnosoimiseen ja lapsen tukitoimien suunnitteluun.

Työryhmä kehitti monitoimijaisen oppimisen ja kehityksen pulmien konsultaatiomallin perustalle, perhekeskuksiin ja opiskeluhoitoon. Konsultaatio on lapsikohtainen, jossa lapsella on tarkoitettu monimutkainen tilanne, jossa lapsella on vaikeuksia oppimisen ja kehityksen ongelmia, joiden läsnä voi olla useita oppimisen ja kehityksen ongelmia. Konsultaatio ilmetä käytännössä tilanteen, jossa lapsella on yksilöllinen perustaso perustalla kerätty tietoa ja yksilöllisiin tutkimuksiin. Konsultointi toimivat lastenneurologian ja lastenpsykiatrian asiantuntijaj.

Konsultointiin tavoitteena on dialogissa edetä ongelman nimeämiseen ja tukitoimien suunnitteluun, huomioiden sekä lapsen että vanhempien tuen tarpeet. Tavoitteena on että lapsi ja perhe saavat tarvitsemansa tuen läheisympäristössään.

Lisätietoja

Susanna Hujo
Tuuli Immonen
Leena Männistö

susanna.hujo@hus.fi
tuuli.immonen@hus.fi
leena.mannisto@hus.fi

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

HALLITUKSEN KÄRKIHANKE

Lasten mielenterveys on yhteinen asia!

PKS Lapen Lasten mielenterveys-työryhmä koostui opiskeluhoitoon, opiskeluhoitoon, perheneuvolan, lastensuojelun, lastenpsykiatrian ja nuorisopsykiatrian ammattilaisista. Työryhmän näkemys oli, että ensimmäisenä lapsen hädän huomaavan työntekijän tulee ottaa koppi lapsen ja hänen perheensä tilanteesta ahtaiden ammattiroolin korostamisen ja pois-lähtämisen sijaan.

Keskeiset tulokset

- Lasten mielenterveyden palvelupolun yleiskuvaus
- Koulupudokkuuden palvelukuvaus sisältäen koulupoissaolojen toiminnallisen luokittelun ja interventiovalikon
- Koulupoissaolokyselyn (SRAS-S) suomennos (HUS), sen käyttöönoton kokeilu ja arviointi

Seuraavat askeleet

Lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalveluiden resurssointi riittäväksi siten, että matalan kynnyksen tukea, apua ja hoitoa on saatavilla lähipalveluna koulussa ja perhekeskuksissa.

Koulupoissaolojen interventiovalikko koulujen käyttöön ja jatkokehittämiseksi. Lasten mielenterveyden perustason interventioiden tarjonnan alueellinen koordinointi Perhekeskuksen tehtäväksi.

Ohjelmallisten interventiomallien kehittäminen koulupoissaoloihin ja muihin lasten mielenterveyteen liittyviin pulmiin.

Lisätietoja: Leena Männistö leena.mannisto@hus.fi

Esimerkinä koulupudokkuuden ennaltaehkäisy

Koulupudokkaat ovat kohderyhmä, jonka kohdalla tarvitaan yhteistä SI-SO-TE työtä. Koulupoissaoloihin liittyvät käytännöt ovat olleet vaihtelevia. Yhtenäiset toimintatavat, verkostotyö ja varhaisen tuen lisääminen poissaoloihin puuttamisessa on tärkeää.

Työryhmätyöskentelyn pohjana oli Christopher Kearneyn koulupoissaoloihin liittyvä materiaali. Kearneyn Koulupoissaolokysely suomennettiin HUS:in toimesta ja sitä kokeiltiin yhteistyössä oppilashuollon osahankkeen kanssa pääkaupunkiseudulla ja Uudellamaalla. Kyselyä suositellaan jatkossa systemaattiseen käyttöön poissaolon syyn määrittelyn avuksi. Syyluokituksen pohjalta on mahdollista kohdentaa toimivia interventioita. Työryhmä kokosi Suomessa käytössä olevia työmenetelmiä koulupoissaolojen interventiovalikkoon, joka jää koulujen käyttöön ja jatkokehittämiseksi.

Muita lasten mielenterveyden kehittämisteemoja

- Joustavat ikärajat ja siirtymät yksilöllisesti lapsen ja nuoren kehitystason mukaisesti ja tilannekijät huomioiden
- Oireisiin keskittymisen sijaan ikään liittyvät kehitystehtävät ja niistä suoriutuminen työn keskiöön ja tavoitteeksi
- Yhteinen arviointi (THL:n Lapsi-lomakkeen käyttö), suunnitelma ja työskentely

Koulupoissaolojen ennaltaehkäisy

Suosituksset (mm. Kearney 2008)

- päivästruktuurin ylläpito, riskihetkien tunnistaminen, vanhemman tukeminen, ikätovereiden tuki, oppilaan luottohenkilön apu, oppilaan ja vanhempien psykoedukaatio, kaverisuhdetaitojen vahvistaminen
- riittävät opilliset tukitoimet, tukiopetus, ongelmanratkaisukeinojen opettaminen, kannustinjärjestelmät
- opettajien voimavarojen huomioiminen, koulun muun henkilökunnan riittävä resurssointi
- seuraamukset, esim. erottaminen ovat toimimattomia keinoja
- **Toimintaperiaatteita: Ennakointi ja tunnistaminen, avoimuus ja tiedottaminen, yhteisöllisyys, matalan kynnyksen keskusteluyhteys** koulussa kaikissa asioissa

Mitä tarkoittaa käytännössä. Esim. työtapo, työmenetelmä	Kuka toteuttaa?	Taustatuki (konsultointi, koulutus)	Alueellinen osaaja/ vastuutaho
Koulun ja kodin yhteistyö • Lapset puheeksi –menetelmä (Verkostotyönkoontilomake)	Koko koulun henkilökunta		
Sosiaaliset taidot ja ryhmäyttäminen • luokkatyöskentely • lasten ja vanhempien fokusoidut ryhmiä; avoimia ja fokusoituja esim. Ihmeelliset vuodet, Friends,) • Ohjatut välitunnit	oppilashuolto, srk, järjestöt, nuorisotoimi Työntekijä koulusta tai yhteistyö eri toimijoiden kesken Perhekeskus: perhetyö, perheneuvola	Kasvun tuki	
Oppiminen • Oppimisvaikeuksien selvittäminen ja arviointi, seurat (Oppimisen ja kehityksen pulmat palvelukuvaus) • Oppimisen tukitoimet yleinen, tehostettu tai erityinen tuki (sis. oppimisen tilapäiset erityisjärjestelyt) esim. eriyttäminen, tukiopetus, läksykerhot, osa-aikainen erityisopetus, opetuksen tilapäinen erityisjärjestely • Pedagogiset interventiot joilla pyritään ehkäisemään oppimisvaikeuksia tai muutetaan lapsen tai nuoren käytöstä yksilön ja ympäristön kannalta suotuisampaan suuntaan.	Opettajat, laaja-alaiset erityisopettajat koulupsykologi	Koululääkäri neuropsykologi perheneuvola	
Kouluterveydenhuollon palvelut • terveydenhoitajan tavoittaminen koulusta myös pienissä asioissa • terveystarkastukset	Kouluterveydenhoitaja, lääkäri		
Muuta • Sähköisten välineiden hyödyntäminen • jalkautuminen nuorten ajanviettopaikkoihin mm kauppakeskukset yhteistyössä nuorisotoimen kanssa • Koulukummi/kummioppilas- toiminta • vierellä kulkeminen kouluun saattaminen, läksyissä auttaminen			

Monialaisen työn sudenkuopat ja hyvät
käytännöt

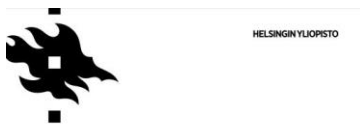
Oppilaan osallisuus häntä koskevissa asioissa

Sudenkuoppa

Oppilaan osallisuus ei toteudu koulussa aidosti ja suunnitellusti. Oppilaan asioita käsitellään ilman hänen mukanaoloaan. Osallisuuden edistämisen työmenetelmiä ja osallisuutta edistäviä materiaaleja ei ole kartoitettu tai otettu käyttöön.

Hyvä käytäntö

Suunnitellaan ja ideoidaan kunta- ja koulutasoisesti lapsen osallisuuden edistämisen tapoja. Huomioidaan säädösten mukaiset, osallisuutta edellyttävät tilanteet sekä ideoidaan uusia tapoja osallisuuteen yhdessä lasten ja nuorten kanssa.

HELSINGIN YLIOPISTO

PERUS- JA IHMISOIKEUDET OPETUS- JA KASVATUSALALLA

Oikeudellinen ja pedagoginen opas
alan opiskelijoille ja asiantuntijoille
Tuija Kasa, Kristiina Kouras & Piatta Skottman-Kiveli

Perus- ja ihmisoikeudet opetus- ja kasvatusalalla : Oikeudellinen ja pedagoginen opas alan opiskelijoille ja asiantuntijoille

OPH: Demokratia, ihmisoikeudet ja osallisuus - sivustot opettajien tueksi

Oikeusasiamies valvoo
lasten oikeuksia

Eduskunnan oikeusasiamiehen sivut lapsille

Oikeusasiamies valvoo lasten oikeuksia

Lapsi tai nuorikin voi tehdä kantelun oikeusasiamiehelle

- Kiusataanko sinua koulussa, mutta kukaan ei välitä?
- Kohteliko opettaja sinua epäreilusti?
- Etkö saanut hoitoa, jota olisit tarvinnut?
- Rankaisiko koulukoti sinua muiden tekosista?
- Kohteliko lastenkoti sinua nöyryyttävästi?
- Eikö sosiaalityöntekijä välittänyt huolistasi?

Vai onko joku muu virkamies tai viranomainen kohdellut
sinua epäoikeudenmukaisesti?

Näillä
pääsee
alkuun ❤️

Videoita ja ideoita

[Sijoitettujen nuorten koulupolulla -foorumit, koulupalaverit - Pesäpuu ry](#)

[Osallisuus kuuluu kaikille_Video osallisuuden merkityksestä_LSKL](#)

[Nuorten päivä 2019-Nuorten ajatuksia ja keinoja saada äänensä kuuluviin - LSKL](#)

Julkaisu:[Lasten osallistumisen etiikka- LSKL](#)

KESY-kortit ja toimintamalli on helpokäyttöinen apuväline lapsilähtöiseen keskusteluun.

Kyseessä voi olla kolmiportaisen tuen HOJKS- tai HOPS- keskustelu, kehitys- tai arviointikeskustelu, opetuksen ja kuntoutuksen tai moniammatillinen yhteispalaveri jne. KESY:n kuvat sisältävät koulun keskusteluissa käsiteltävät aihepiirit. Teoriatausta nojaa myönteiseen tunnistamiseen sekä affektiiviseen ja positiiviseen pedagogiikkaan.

SYKE – Syventävä keskustelu

Kuvamateriaali kouluun, kotiin, oppilashuoltoon ja muihin tilanteisiin, joissa keskustellaan nuoren kanssa.

SYKE sisältää nuoren arkeen liittyviä kuvakortteja, sanakortteja ja alustan. Sijoittamalla kortteja kolmiosiselle alustalle nuori jäsentää elämäänsä ja kertoo kokemuksistaan, haasteistaan ja vahvuuksistaan itselleen sopivalla tavalla.

Mihin se perustuu? Teoreettisesti SYKE perustuu myönteiseen tunnistamiseen sekä positiivisella tavalla nähdyn, kuullun ja osalliseksi tulemiseen. Kortit tukevat nuoren ilmaisua ja keskustelun dialogisuutta. Ne tuovat kohtaamiseen mukavaa tunnelmaa ja toiminnallisuutta.

LSKL = Lastensuojelun keskusliitto
Pesäpuu ry = Lastensuojelun kehittämissyksikkö

Kiusaamisen vastainen työ

Sudenkuoppa

Osalla kouluista ei ole 1) toimintamallia kiusaamiseen puuttumiseen, 2) yhteistyöohjeita viranomaisien kanssa tai 3) yhteistyöhön huoltajien kanssa. Ohjeet oppilaan tukemisesta ja kiusaamisen loppumisen seurannasta puuttuvat. Kiusaamisen muodot ovat monipuolistuneet. Kiusatut eivät kerro kiusaamisesta ja aikuisilla ei ole aikaa/osaamista/halua puuttua kiusaamiseen.

Hyvä käytäntö

Huolehditään, että jokainen oppija kokee olonsa turvalliseksi omassa yhteisössään. Ketään ei kiusata. Syrjään jätetyt ja yksinäiset lapset otetaan mukaan. Kiusaamisen vastaista työtä ja turvallisuutta johdetaan suunnitelmallisesti opetushallituksen ja kunnan ohjeiden sekä toimintamallien mukaan. Esimiehet ja opettajat ovat sitoutuneet ja toimivat suunnitelmien mukaan.

PAHOINPITELY EI OLE KIUSAAMISTA. SE ON PAHOINPITELY. PAHOINPITELY ON RIKOS.

* Karvi 2018

VALTERI

Videoita ja ideoita:

[Gutsy Go. Make peace invisible.](#)
[Sipoolaisnuorten tekemä piilokamera](#)
[kiusaamistilanteista.](#)

[Kohtalona kiusaaminen.](#) (Yle Areena. 2019)

Julkaisu:

[Kiusaamisen vastainen työ kouluissa](#)
[ja oppilaitoksissa](#) (OPH 2020:3a)

”Silloinkin kun kiusaamista ei vielä ole saatu loppumaan, **muiden lasten ja nuorten toiminnalla on merkitystä** sille, millaisia seurauksia kiusaamisesta yksilölle on. (Davies & Nixon 2014).

Tutkimusten mukaan ne kiusatut lapset ja nuoret, joilla on omassa ryhmässä **edes yksi puolustaja**, voivat paremmin kuin ne, joita kukaan ei puolusta. Ystävyyssuhteet suojaavat kiusattuja lapsia ja nuoria myös muun muassa masennusoireilta. (Sainio, M., Veenstra, R., Huitsing, G., & Salmivalli, C. (2011).

Vertaisten toimintaan kiusaamistilanteissa vaikuttaa myös se, missä määrin opettajat tai varhaiskasvatuksen työntekijät ilmaisevat kiusaamisen vastaisia asenteitaan. Lapset ja nuoret, jotka kokevat, että **opettaja selvästi ei hyväksy kiusaamista**, osallistuvat kiusaamiseen harvemmin. Vastaavasti kiusatuksi tulemisen riski on suurempi niissä ryhmissä ja luokissa, joissa lapset ja nuoret kokevat opettajien hiljaisesti hyväksyvän kiusaamisen. (Saarento et al. 2015).

Haastava käytös

Sudenkuoppa

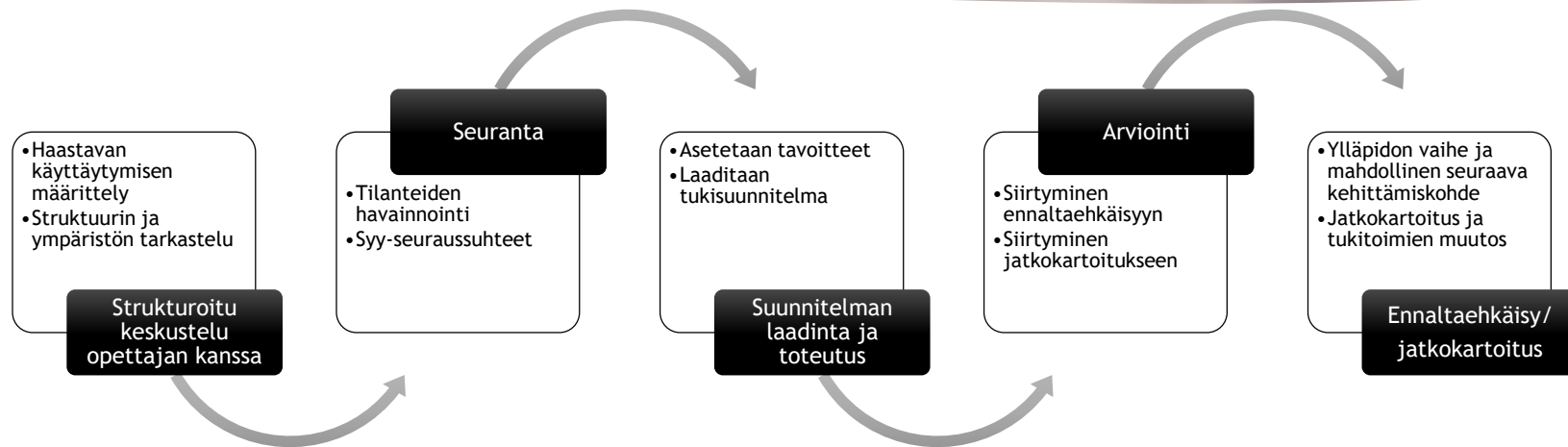
Rangaistukset ovat määrittelevin tapa hoitaa haastavaa käytöstä. Tilanteiden syy-seuraussuhteita ei selvitetä. Tarkastellaan oppilasta ja hänen oireiluaan, mutta jätetään kartoittamatta ympäristön ja aikuisten ohjauksen osuus tilanteen syntymisessä. Yhteisössä oppimisen ja koulunkäynnin tuki on järjestetty puutteellisesti, joka voi johtua tekemättömistä kartoituksista ja interventioista.

Hyvä käytäntö

Huolehditään, että lasten kanssa toimivalla henkilöstöllä on ajantasainen tieto myönteisen käyttäytymisen ohjaamisesta. Harjoitellaan tunne- ja sosiaalisia sekä turvataitoja suunnitelmallisesti. Sovitaan toimintamalli haastaviin tilanteisiin. Panostetaan henkilöstön sitouttamiseen johdonmukaisen toiminnan takaamiseksi.

Konsultaatiomalli haastavan käyttämisen tilanteissa

Videoita ja ideoita

[Pesäpuu: Älyä tunteet -menetelmä pähkinäkuoressa](#) Kesto n. 13 min.

[Nuorten Tampere: Kouluväkivalta - yhdessä toimien ratkaisuihin](#) Kesto n. 2 tuntia 15 min.

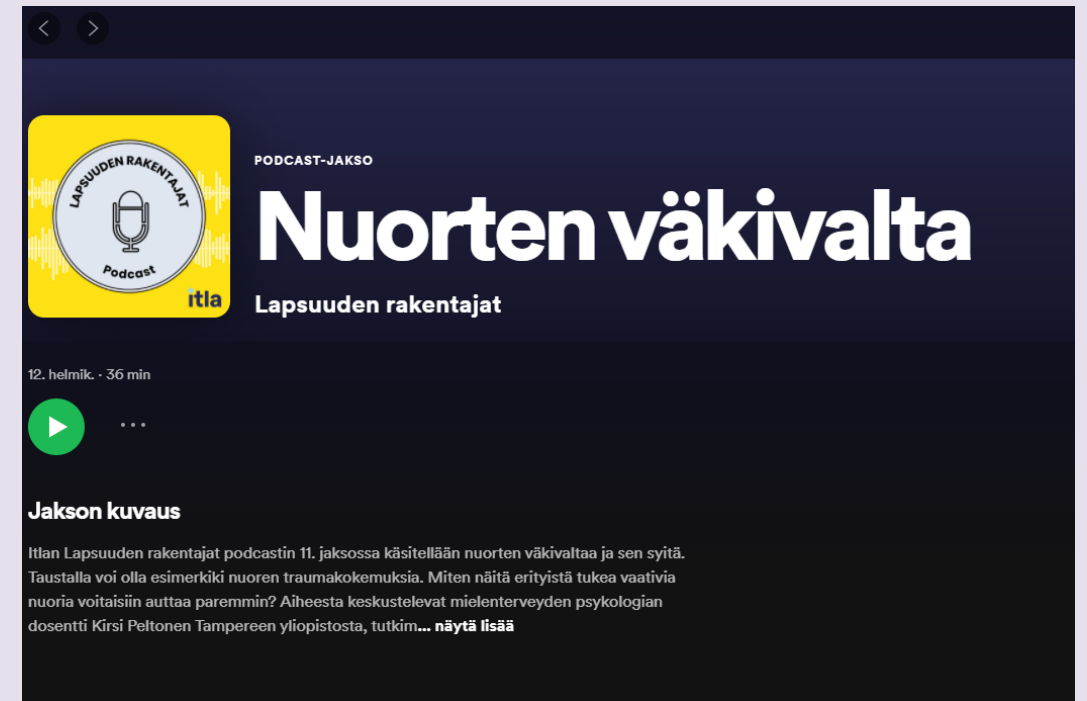
Ohjelma mm.

Alustus: erityiskasvatuksen asiantuntija Sari Haapakangas, Suomen Vanhempainliitto ry ja kokemusasiantuntija Sami Rousu

Mukana on myös nuorten, opettajan, vanhemman, sosiaali- ja nuorisotyöntekijöiden näkökulmat.

Traumainformoitu koulu

[Opening Doors Trauma Informed Practice for the Workforce](#)
[Childhood Trauma and the Brain | UK Trauma Council](#)
[Trauma-Informed Schools and Practices](#)

Aiheesta keskustelevat mielenterveyden psykologian dosentti **Kirsi Pelttonen** Tampereen yliopistosta, tutkimuskoordinaattori ja sovittelija **Julia Saarholm** Aseman Lapset ry:stä sekä klinisen psykologian dosentti ja mielenterveyden erikoistutkija **Marko Manninen** Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselta. Podcastin on toimittanut Sanna Ra

[Itla: Nuorten väkivalta - Lapsuuden rakentajat](#)

Nuorten väkivallan ehkäisyyn tarvitaan laaja työkalupakki

Tukea pitää olla tarjolla lapsen ja nuoren jokaisessa kehitysvaiheessa.

Taina Laajasalo
oikeuspsykologian dosentti
johtava asiantuntija
Väkivallan vastaisen työn osaamiskeskittymä

Marko Manninen
kliinisen psykologian dosentti, psykoterapeutti, erikoistutkija
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2019/10/11/oletko-saanut-nukkua-yosi-rauhassa-aidin-kysymys-avasi-vyyhdin-jonka-jalkia>

Aito vuorovaikutus on avaintekijä

Hyvinvoiva työntekijä jaksaa sitoutua, välittää ja kulkea rinnalla

Huomioitavia tekijöitä ovat esimerkiksi lapsiperheköyhyys, raskausajan hyvinvointi sekä vanhemmuustaidot.

Yksilötason riskeistä nousevat esiin esimerkiksi tunnekylmyys, traumakokemukset, tietyt neuropsykologiset puutokset ja päihteet.

Mikään yksittäinen interventio ei toimi kaikissa tilanteissa. Vaikuttavaksi todettua työtä tulee edelleen tukea pitkäjänteisesti ja monipuolisesti.

Ihmelääkkeitä ei ole, vaan reikien paikkaaminen vaatii pitkäjänteistä, luotettavaan tutkimustietoon perustuvaa työtä monialaisesti ja yhdessä.

Vankilalääkärin mietteitä nuorisorikollisuudesta

Kirjoittanut Samuel Adouchief 24 helmikuu 2021

Ei kommentteja

<https://samueladouchief.fi/vankilalaakaran-mietteita-nuorisorikollisuudesta/>

Ennaltaehkäisyssä olisi keskeistä huolehtia palveluista, joita käyttävät kaikki nuoret.

Tulee huolehtia koulun ja oppilaitosten mahdollisuudesta huomioida ja tukea nuorta (riittävästi opettajia eli riittävän pienet ryhmäkoot ja läsnäolo-opetusta)

Kouluille ja luokille pitäisi saada tarvittaessa erityistä **lisätukea** koulunkäyntiä mahdollistamaan

Matalan kynnyksen mielenterveys- ja päihdepalveluiden saatavuuden kehittäminen (**oppilashuollon psykologit ja kuraattorit, kouluterveydenhuolto**, nuorisoasemat ja kolmannen sektorin toimijat)

Paljon oireilevien eli paljon palveluita tarvitsevien nuorten asioita tulisi hoitaa erikoistuneiden moniammatillisten työryhmien ja **nimettyjen työntekijöiden** sekä vertaisohjaajien kanssa

Koulutus kiinnittää
nuoren
yhteiskuntaan, jos
lapsi kiinnittyy
kouluun.

mm. Ristikari Tiina, Törmäkangas Liisa jne. Raportti 9/2016. Suomi nuorten kasvuympäristönä

Ajankohtaista Opetushallituksesta

- Uutta koronatoimiin liittyvää tukimateriaalia on julkaistu osoitteessa:
<https://www.oph.fi/fi/uutiset/2021/tukimateriaalimme-auttaa-etaopetukseen-siirtymisessa-myos-83-alkaen>
- Materiaalia oppivelvollisuuden jatkumiseen:
<https://www.oph.fi/fi/uutiset/2021/opetushallitus-tukee-oppivelvollisuuden-laajentamisen-toimeenpanossa-uusia>
- <https://minedu.fi/-/3-5-miljoonaa-euroa-sairaalaopetuksen-jarjestamiseen-lukuvuodelle-2021-2022>

VALTERI

Sote-akatemia

Monialainen toimija sosiaali-, terveys- ja sivistysalojen (sisote) yhdyspinnoilla

Miksi?

- Yhteiskunnan ja palvelujärjestelmän muutos, palvelujen integraatio > monialaiset osaamis- ja tietotarpeet

Tehtävänä?

- Monialaisen koulutuksen kehittäminen
- Monitieteisen tutkimuksen edistäminen
- Aktiivinen yhteiskunnallinen vuorovaikutus

Miten?

- Mukana ovat kaikki TYn tiedekunnat ja laaja yhteistyöverkosto (korkeakoulut, työelämätoimijat)
- Toimintaa koordinoi lääketieteellinen tdk.

**Tilaa Sote-akatemiaan
uutiskirje:**

<https://sites.utu.fi/sote/tilaa-uutiskirjeemme/>

Seuraa somessa #soteakatemia #osaamispuu

Instagram: <https://www.instagram.com/soteakatemia/>

Twitter: https://twitter.com/UTU_Sote

Facebook: <https://m.facebook.com/soteakatemia/>
<https://www.facebook.com/Osaamispuu>

www.utu.fi/sote

Sote-akatemia

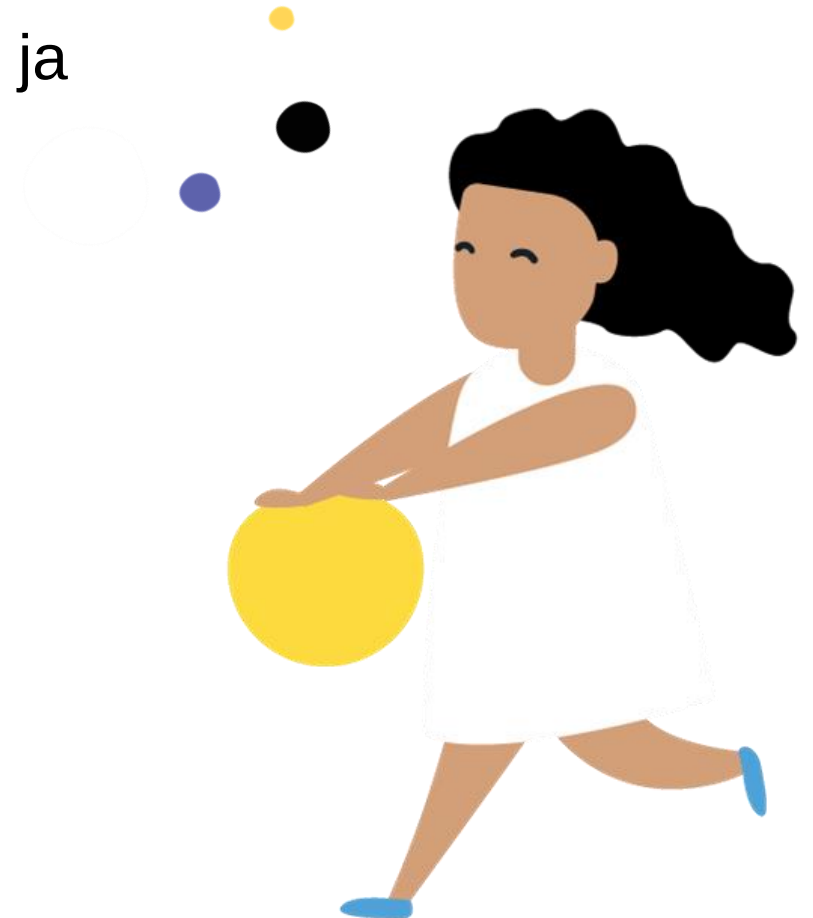
Osaamispuu verkkoalusta

Sote-akatemia

- vahvistamaan nykyisten ja tulevien lasten ja perheiden kanssa työskentelevien ammattilaisten ja työyhteisöjen yhteistä osaamista
- tukemaan ja edistämään lasten ja perheiden hyvinvointia
- vahvistamaan korkeakoulujen ja työelämän yhteistyötä

Taustalla tutkimuksissa ja kansallisessa kehittämistyössä ja työelämätoimijoiden kanssa tunnistetut kaikkien ammattilaisten yhteiset osaamistarpeet

Lasten
hyvinvointi

Johtaminen
lapsi- ja
perhepalveluissa

Monitoimijainen
yhteistyöosaaminen

Monitoimijainen
lastensuojelu

Juridiikka lapsi-
ja
perhepalveluissa

Laatu ja
vaikuttavuus

Lasten ja
perheiden
erityiset tuen
tarpeet

Mitä Osaamispuussa on?

- Itsenäisesti opiskeltavaa teemojen opiskeluun innostavaa materiaalia
- Avoimia verkossa opiskeltavia MOOC-opintojaksoja ja materiaalia
- Olemassa olevaa korkeakoulujen jatkuvan oppimisen koulutustarjonta
- Tietoa osaamista syventävistä opinnoista

Poimintoja Osaamispuusta

- Verkko-opintojaksot, myös pelkkä tutustuminen on mahdollista (vaatii kirjautumisen)
 - [Koulu lasten hyvinvointiympäristönä](#)
 - [Monitoimijaisen lapsi- ja perhepalveluosaamisen perusteet](#)
 - Lastensuojelun perusteet: mitä minun on tiedettävä monitoimijaisesta lastensuojelusta? (tulossa maalis-huhtikuussa)
- Podcastit
 - [Systeemisyyys](#)
 - [Koulun monitoimijainen yhteistyö](#)

Suvi Sankinen
Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri
suvi.sankinen@valteri.fi

Merja Koivisto
Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri
merja.koivisto@valteri.fi